

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 18. marts 2019
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Mads Møller Langtved
Sagsnr.: 2019-0037-0054
Dok.: 1048810

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 42 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (L 95), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 14. marts 2019.

Søren Pape Poulsen

/

Mads Møller Langtved

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 42 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven (L 95):

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 14. marts 2019 fra Københavns Universitet v/Jørn Vestergaard om kriminalisering af påvirkningsvirksomhed, jf. L 95 - bilag 10.”

Svar:

1. Det fremgår bl.a. af henvendelsen af 14. marts 2019 fra professor Jørn Vestergaard, at lovforslagets bemærkninger indeholder en række svævende begreber, og at en kriminalisering af påvirkningsvirksomhed vil skabe en kolossal retsikkerhed og en risiko for at lægge bånd på den frie, åbne og kritiske offentlige debat. Henvendelsen indeholder derudover en beskrivelse af lovgivningsmagtens behandling af straffelovens kapitel om statsforbrydelser, herunder straffelovens § 108, som fandt sted i slutningen af 1940’erne og begyndelsen af 1950’erne.

På den baggrund konkluderes det i henvendelsen, at den nuværende bestemmelse i straffelovens § 108 alene retter sig mod videregivelse af oplysninger *til* udenlandske agent-organisationer, og at bestemmelsen til trods for sin vidtgående ordlyd *ikke* omfatter modtagelse eller omgang med oplysninger, som sådanne organisationer måtte forsyne nogen med. Det konkluderes i den forbindelse, at lovgivningsmagten i 1952 besluttede, at påvirkningsagenters virke ikke skulle kriminaliseres, hvilket bl.a. støttes på, at lovgivningsmagten samme år havde afvist en bestemmelse, som udtrykkeligt skulle gøre det strafbart at virke hemmeligt som betalt meningsagent.

2. Det er ikke Justitsministeriets opfattelse, at lovforslaget vil skabe retsikkerhed eller risikere at lægge bånd den frie, åbne og kritiske offentlige debat. Der henvises i den forbindelse til Justitsministeriets besvarelse af 31. januar 2019 af spørgsmål nr. 18 vedrørende lovforslaget.

Derudover kan der i forhold til det anførte om, at lovforslagets bemærkninger indeholder en række svævende begreber, henvises til Justitsministeriets besvarelse af 17. januar 2019 af spørgsmål nr. 1 vedrørende lovforslaget samt pkt. 3.3 i lovforslaget almindelige bemærkninger, hvor de centrale begreber i lovforslaget er defineret nærmere.

3. I forhold til beskrivelsen i henvendelsen af lovgivningsmagtens behandling af straffelovens kapitel om statsforbrydelser i 1940’erne og 1950’erne,

herunder særligt spørgsmålet om, hvorvidt den gældende affattelse af straffelovens § 108 omfatter påvirkningsvirksomhed, skal Justitsministeriet bemærke, at det fremgår af Betænkning til overvejelse af forslag til ændringer i borgerlig Straffelov navnlig kapitlerne 12 og 13 (1949), at der – ud over den nuværende bestemmelse i straffelovens § 108 – også blev foreslået en særskilt straffebestemmelse om propagandavirksomhed. Denne bestemmelse skulle indsættes i straffelovens § 101 med følgende ordlyd:

”§ 101. Den, som uden at det er kendeligt for almenheden, fra fremmed magt eller nogen, der handler i dens interesse, modtager økonomisk støtte til udgivelse af politisk skrift eller til politisk propagandavirksomhed, straffes med hæfte eller fængsel i indtil 2 år.”

Som det også fremgår af henvendelsen fra Jørn Vestergaard, blev bestemmelsen aldrig vedtaget.

Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at det forhold, at lovgivningsmagten i 1952 undlod at indføre en særskilt straffebestemmelse om propagandavirksomhed, ikke kan føre til den konklusion, at lovgivningsmagten derved også afviste at kriminalisere påvirkningsagenters virke som sådan. Det bemærkes i den forbindelse bl.a., at gerningsindholdet i den foreslåede § 101 – *modtagelse af økonomisk støtte fra en fremmed magt eller nogen, der handler i den interesse* – er væsensforskellig fra gerningsindholdet i straffelovens § 108 om at *hjælpe eller sætte en fremmed efterretningstjeneste i stand til at virke inden for den danske stats område*.

Justitsministeriet kan til støtte for den opfattelse i øvrigt oplyse, at Venstresocialisterne i 1982 genfremsatte det tidligere forslag til § 101, jf. lovforslag nr. L 192, Folketingstidende 1981-82, (2. samling), tillæg A, spalte 4825. I forbindelse med 1. behandlingen af lovforslaget udtalte den daværende justitsminister bl.a. følgende, jf. Folketingstidende, forhandlingerne, spalte 7327:

”De gældende bestemmelser i straffeloven giver efter min opfattelse således mulighed for at reagere mod særlig grove tilfælde af udefra styret påvirkning af den danske offentlige debat, når en sådan påvirkning og en sådan virksomhed udøves i samarbejde med fremmede efterretningstjenester. Efter min opfattelse er de regler, vi har i øjeblikket, et tilstrækkeligt værn mod sådanne forhold. Ud fra hensynet til ytringsfriheden må hovedsynspunktet efter min opfattelse være, at det i et frit og demokratisk samfund som det danske, hvor det forhåbentlig aldrig vil lykkes noget parti eller nogen gruppe at sætte ytringsfriheden ud

af kraft, normalt vil være overladt til den enkelte borger at vurdere lodigheden af og den reelle baggrund for de synspunkter, der føres frem i den offentlige debat.

Når hertil kommer, at den foreslåede bestemmelse næppe vil være noget effektivt værn mod propaganda, og at bestemmelsens virkninger, således som man konstaterede det i begyndelsen af 1950'erne, vil være meget usikre, så kan det næppe overraske forslagsstillerne, at jeg ikke kan medvirke til forslaget gennemførelse.”

Som det fremgår af den daværende justitsministers udtalelser i forbindelse med behandlingen af lovforslaget, og som det også fremgår af pkt. 3.1.4 i de almindelige bemærkninger til lovforslag L 95, var det i 1982 Justitsministeriets opfattelse, at påvirkningsvirksomhed efter omstændighederne kan være omfattet af straffelovens § 108, stk. 1, hvis det kan bevises, at fremmed efterretningsvæsen derved sættes i stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke inden for den danske stats område, og at der er forsæt hertil. Denne opfattelse gjaldt uanset, at ovennævnte bestemmelse i straffelovens § 101 blev forkastet to gange af Folketinget.

Videre fremgår det af pkt. 3.1.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at det samlet set i dag er Justitsministeriets opfattelse, at der kan være en vis tvivl om, hvorvidt straffelovens § 108, stk. 1, omfatter påvirkningsvirksomhed. Denne konklusion skal bl.a. ses på baggrund af, at det synes at være den overvejende opfattelse i den juridiske litteratur – herunder Jørn Vestergaards egen artikel i tidsskriftet *Juristen* fra 1994, som både er nævnt i lovforslaget almindelige bemærkninger og i henvendelsen – at straffelovens § 108, stk. 1, ikke omfatter påvirkningsvirksomhed.

Denne tvivl om den gældende retstilstand gør, at det efter Justitsministeriets opfattelse er nødvendigt at præcisere straffelovens § 108, så det bliver klart, at det er strafbart at hjælpe eller sætte en fremmed efterretningstjeneste i stand til at virke inden for den danske stats område ved at samarbejde om at udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse.

Lovforslagets formål er netop at sikre denne præcisering af retstilstanden.